

КО СУ БИЛИ ХУСАРИ

Posted: 20. Јануар 2014. in Период од 1389. до 1804. год.



Мађари већ вековима представљају своју земљу као колевку хусара, елитних јединица лаке коњице из ратова против Турака, што није ништа друго до кићење српским перијем. Многобројни научни радови потврђују да је сама реч „хусар“ српског порекла, и да су први хусарски одреди формирани у Србији. Уз то, Срби су кумовали настанку и угарских, и пољских, и руских хусара.

Прича о овим војницима препознатљивим по доламама, бритким сабљама и маркантној појави, почиње крајем 14. века са српским одметницима, неком врстом хајдука. Наиме, први хусари били су чланови овдашње ниже властеле и отпуштени телохранитељи племића, који су са доласком Турака изгубили све осим коња и сабље, разни најамници и скитнице. Те нерегуларне јединице издржавале су се пљачкањем територије под турском контролом, али се нису задржавали искључиво на томе, тако да и најстарији угарски документи хусаре описују као разбојнике. Према лингвистима, ова реч ушла је у угарски говор из српског језика. Њен корен, српско „хуса“, значи разбојништво, пљачку, што упућује на то да је хусар био помешан са латинским корсар (цорсариус), односно пират, одакле се развило јужнословенско гусар.

Оплемењивање

Међутим, већ према документу из 1403, хусарски капетан је постао чин у коњици којој је припадало племство.

То је време када су **Турци освојили велики део Србије** и угрозили јужну Угарску. Отомански метод борбе био је изненађујући. Уместо да групишу све снаге на бојном пољу, користили су мале, покретљиве групе коњаника који су муњевито нападали небрањена упоришта и по потреби се брзо повлачили. Да би им се супротставили, Угари су за одбрану својих граничних утврђења ангажовали лако наоружане српске коњанике, јер су ови већ преузели тај начин борбе од Турака. Тако су **хусари**, са добијањем статуса у војсци, легализовали своју егзистенцију, а Угари добили добре, јевтине ратнике, често спремне да се боре само за оно што опљачкају – објашњава **Душан Бабац, аутор књиге „Српски хусар“**.

Он каже да је први хусарски испит снаге била Зимска кампања или Велика војна, која је започела 1443. под вођством **Јанка Хуњадија (Сибинјанин Јанка)**.

Војска од 35.000 људи пошла је тада из Београда и освојила Крушевац, Ниш и Софију, при чему је претходница, састављена искључиво од коњице, сасекла на комаде турске снаге које су се прикупљале.

Српски плаћеници били су најбројнији и у првим пољским хусарским јединицама, и одиграли су кључну улогу у бици код Орше (1514), где је пољска војска победила Московите (Руси из Московске Русије). Хусари су тамо развукли центар московитске армије, а потом симулирали повлачење. Када је у потеру јурнула цела московитска коњица, изгубили су се са страна, док је гониоце дочекала јака артиљеријска ватра. Том приликом погинуло је 30.000, а заробљено 3.000 Московита, заједно са заповедником **Иваном Чељадином** и логором са 300 топова.

Делије, најхрабрији ратници



– У Угарској, Пољској, касније Русији, увек су Срби доносили концепт хусара, да би га домаћини брзо усвојили и прихватили као свој, пошто се број Срба у њиховим редовима временом смањивао. Други народи су их врло ценили као ратнике. И у отоманској војсци, елитни вид коњице чинили су Срби, звани делије (од турског делил – водич). Они се помињу и у нашим народним песмама. Делије је био глас да се никада нису повукли са бојног поља, чак и када су били упадљиво малобројни. Због те ратничке вештине, Срби су, у време Војне крајине, били граничари са обе стране границе, и код муслимана и код хришћана. Уместо да буду у кметском положају, попут многих других народа, прихватили су и да ратују за друге због загарантованих права и слобода – каже Бабац.

Када је почетком 18. века дошло до укидања Војне крајине, Срби су, на позив руског цара Петра Великог, кренули у Русију да се тамо боре против Татара. Они ће 1724. формирати први регуларни хусарски пук у овој земљи, под називом „српски хусарски одред“.

У наредном веку, није било рата који је Русија водила, а да Срби нису у њему учествовали, испољавајући велику храброст у борбама. Тако је током Седмогодишњег рата (1756 – 1763), Петар Текелија, потомак Јована Текелије, са својим хусарским пуком заузео и берлинско предрађе Шпандау, заробивши 1.000 Пруса, 15 виших официра и два топа. Годину дана касније, код Колберга, са 700 хусара јуришао је на 2.000 Пруса. Срби су и тада тријумфовали и заробили 60 пешака, једног официра и 10.000 граната.

Официри српских хусара су се посебно истакли у борбама током Наполеонове инвазије, што је један од најбурнијих периода руске историје, а њихова храброст и пожртвовање, били су главни разлози што су многи руски добровољаци 1876. похрлили да помогну Кнежевини Србији у рату за ослобођење и независност.

А колико су Руси ценили српску ратничку вештину види се и по томе што су први и последњи командант чувеног Лајб Гвардејског хусарског пука, формираног 1775. на захтев царице Екатарине II, као њена елитна гарда, били Срби – први премијер мајор Штерић, а последњи генерал мајор Георгиј Иванов Штерић. У време владавине Александра III, као млад официр, у том пуку служио је и принц Ђорђе Карађорђевић.

Аутор – Душан Бабац

Извор – [srbinside http://srbinside.blog.rs/blog/srbinside/pioniri/2013/02/25/prvi-husari-bili-srbi](http://srbinside.blog.rs/blog/srbinside/pioniri/2013/02/25/prvi-husari-bili-srbi)